

3. Зеленський. Українська правда. 2019-2022. URL: <https://www.pravda.com.ua/tags/zelenisky/>.
4. Українська правда. URL: <https://www.wiki-data.uk-ua.nina.az/Epravda.com.ua.html>.

Андрій Цуп,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти,
спеціальність 061 Журналістика,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка
Науковий керівник – кандидат філологічних наук,
доцент **Наталія Дащенко**

СВІТОВІ ТРАДИЦІЇ МІЖПАРЛАМЕНТСЬКОЇ КОМУНІКАЦІЇ ВИСОКОГО РІВНЯ

Світові традиції міжпарламентських зв'язків високого рівня – це система зустрічей, переговорів та інших форм взаємодії між національними парламентами, що спрямована на співпрацю та обмін досвідом. Ці зв'язки побудовані на основі спільної мети – забезпечення миру, стабільності та процвітання у всьому світі.

Однією з найвідоміших традицій є Міжпарламентський союз (далі – МПС), заснований у 1889 р. МПС є найстарішим і найбільш поширеним міжнародним парламентським об'єднанням. Він об'єднує національні парламенти з різних країн, забезпечуючи платформу для діалогу та співпраці в багатьох сферах, включаючи політику, економіку, культуру та освіту.

Іншою відомою традицією є Парламентський світовий форум, створений у 1999 р. Це міжнародне об'єднання парламентаріїв з різних країн, що забезпечує платформу для обговорення глобальних проблем та пошуку рішень, спрямованих на забезпечення миру, стабільності та розвитку у всьому світі.

Третім відомим об'єднанням є Асамблея парламентської Ради Європи, створена у 1949 р. Ця організація забезпечує співпрацю між національними парламентами Європейського Союзу та між іншими країнами Європи, зокрема у сферах прав людини, правосуддя, демократії та правової держави.

Інші відомі об'єднання включають Міжпарламентський союз Африки, Міжпарламентський союз Південної Америки, Міжпарламентську асамблею Південно-Східної Азії та ін. Вони спрямовані на співпрацю та обмін досвідом між національними парламентами різних регіонів світу.

Усі ці об'єднання сприяють розвитку міжнародної співпраці між національними парламентами, забезпечують платформи для обговорення спільних проблем та пошуку рішень, спрямованих на забезпечення миру і стабільності у світі.

Сучасні парламенти, окрім своїх традиційних обов'язків, займаються активною міжнародною діяльністю та все частіше виконують функції конституційних органів зовнішніх відносин. З огляду на певні особливості, які зумовлені формою правління, вони мають значну кількість повноважень у зовнішньополітичній сфері та здійснюють безпосередні контакти з органами та посадовими особами інших країн. Співпраця з зарубіжними парламентами та їх окремими представниками є одним із пріоритетних напрямків діяльності парламентів у зовнішньополітичній сфері. Незважаючи на це, міжпарламентське співробітництво не отримало достатньої уваги і визнання як важливий

інструмент налагодження та підтримання міжнародних відносин. Зацікавленість цією проблематикою сформувалася тільки на початку 2000-х [10].

У наукових дослідженнях, присвячених проблемам міжпарламентської співпраці, виділяються дисертації та публікації відомих науковців. Зокрема, О. Палагусинець [6] та М. Шварцева [12] висвітлюють проблематику міжпарламентського співробітництва та формування нової галузі міжнародного права – міжнародного парламентського права.

Згадуваний уже Міжпарламентський союз (МПС) став першим постійним форумом з проведення багатосторонніх політичних переговорів. Розвиваючи концепції миру та міжнародного арбітражу, МПС заклав підвалини сучасної форми інституціолизованого багатостороннього співробітництва та сприяв створенню відповідних інституцій на міжурядовому рівні – Ліги Націй та пізніше – Організації Об'єднаних Націй. Корисною була роль МПС в утворенні нинішнього Міжнародного Арбітражного Суду в Гаазі. За роки існування МПС його керівникам було присуджено Нобелівську премію миру [5].

Незважаючи на свій неурядовий статус, МПС сприяв розвитку і розбудові сучасної системи міжнародного міжпарламентського співробітництва, запровадив практику третейського арбітражу для вирішення міждержавних спорів, сприяв скликанню Гаазьких конференцій 1899 р. та 1907 р. Попри те, що рішення МПС мали рекомендаційний характер, понад сторічний період існування цієї організації свідчить про її виключну важливість. Політична безсторонність й універсалізм вважаються основними принципами МПС з часу його за існування. Навіть коли Німеччина і Японія вийшли з Ліги Націй, парламентські групи цих країн продовжували брати участь у роботі союзу [3].

Міжпарламентський Союз – це всесвітня організація національних парламентів, до якої сьогодні входить 162 парламенти світу. Насамперед МПС є політичним форумом членів національних парламентів, це унікальна інституція, яка на регулярній основі збирає парламентарів з різних країн, що представляють різні політичні ідеології. Під час заходів МПС законодавці парламентів-членів організації обмінюються досвідом, вивчають шляхи двосторонньої, регіональної та глобальної співпраці, а також узгоджують свої дії. МПС також влаштовує різноманітні глобальні та регіональні заходи, присвячені конкретним темам, а також проводить засідання спеціалізованих органів. Союз обстоює політичні переговори у вигляді відкритого багатостороннього діалогу парламентської дипломатії як засіб запобігання конфліктам та їх врегулювання. Ним утворені, спираючись на попередню ініціативу в Європі, конкретні механізми зміцнення безпеки та співпраці в Середземномор'ї, а також на Кіпрі та Близькому Сході. Організація висловлює погляди та позицію світової парламентської спільноти щодо питань, які становлять міжнародний інтерес, у вигляді резолюцій та звітів, а також формулює рекомендації щодо парламентських заходів, приймає декларації з актуальних проблем глобального виміру.

МПС належить до офіційних міжнародних інституцій, що тісно співпрацюють з Організацією Об'єднаних Націй. Він утворює в ООН парламентський вимір, заохочуючи національні парламенти та їхніх членів до участі у заходах ООН, надаючи ООН парламентську підтримку на міжнародному рівні. МПС організовує регулярні парламентські слухання за участю чільних посадовців ООН у її штаб-квартирі.

Діяльність МПС щодо забезпечення прав людини, включаючи права самих парламентаріїв, охоплює ініціативи з прискорення ратифікації міжнародно-правових документів з прав людини та їх імплементації на рівні окремих країн, дискусії з тематики прав людини та сприяння контактам і обмінам інформацією між парламентами.

У 1976 р. МПС заснував Комітет з людських прав парламентаріїв для розслідування скарг про порушення прав членів парламентів. Більшість справ, розглянутих Комітетом, стосувалися парламентаріїв, яких позбавили мандата, залякували, переслідували, позбавляли свободи, піддавали тортурам або й убили через те, що ті скористалися своїм правом на свободу слова [5].

На початку ХХІ ст. регіональні міжпарламентські організації та органи, а також квазіпарламентські органи міжнародних організацій, стали важливим чинником розвитку сучасних міжнародних відносин, покликаним створити нормативно-правову базу для конструктивної міжнародної парламентської співпраці [4, с. 200]. Особливістю міжпарламентського співробітництва саме на регіональному рівні є його більша ефективність для конкретних країн-членів таких міжпарламентських об'єднань. При цьому міжпарламентськими можуть бути як органи міжурядових організацій, так і організації у цілому [2, с. 14].

На сучасному етапі існують два суб'єкти, які здійснюють міжпарламентську та квазіпарламентську діяльність на універсальному рівні – Міжпарламентський Союз та Генеральна Асамблея ООН (ГА ООН). Обидва мають недоліки у статутах: перший є неурядовою міжнародною організацією, проте займається саме міжпарламентською діяльністю, друга – представляє держави, проте в безособовій формі, шляхом направлення делегацій, до складу яких представники парламентів, як правило, не входять.

Україна також бере участь у регіональних європейських органах міжпарламентського співробітництва, зокрема – ПАРЄ та ПА ОБСЄ. В цьому контексті доцільно розглянути міжнародно-правові аспекти участі України в регіональних європейських міжпарламентських установах. Одна з них за статутом чітко визначена як орган міжнародної міжурядової організації – ПАРЄ, інша є «парламентським виміром» ОБСЄ. Членство в обох організаціях сприяло розв'язанню складних проблем, які постали перед Україною на шляху її демократичного розвитку [4, с. 195].

Україна співпрацює з ПАРЄ, що є одним з двох головних статутних органів Ради Європи і представляє інтереси основних політичних партій держав-членів організації. В рамках Асамблеї співпрацюють представники парламентських структур 47 держав, що входять до складу Ради Європи. Відповідно до Статуту РЄ та Регламенту ПАРЄ у Верховній Раді України на основі пропозицій депутатських груп і фракцій формується Постійна делегація (12 членів та 12 заступників), яка бере участь у роботі ПАРЄ [7].

Процес виконання Україною зобов'язань, взятих при вступі до Ради Європи, виявився більш складним, ніж прогнозувалося, оскільки Україна була не готовою швидко перейти до високих правових стандартів європейських демократій. ПАРЄ декілька разів була готова розпочати процедуру призупинення членства України в Раді Європи через невиконання у визначений трирічний термін суттєвих зобов'язань та затримку з прийняттям низки законодавчих актів [11].

Отже, основним впливом ПАРЄ в Україні було реформування законодавства України відповідно до вимог демократії, верховенства права і дотримання прав людини, відповідно до взятих Україною зобов'язань згідно з Висновком № 190 (1995) [1]. Під час вступу до Ради Європи, зокрема, було прийнято Конституцію України, скасовано смертну кару, прийнято нові Кримінальний, Цивільний, Кримінально-процесуальний та Цивільно-процесуальний кодекси, визнано юрисдикцію Європейського суду з прав людини, запроваджено європейські принципи місцевого самоврядування.

Україна бере також участь у роботі Парламентської Асамблеї ОБСЄ. До її складу входять депутати парламентів від держав-учасниць ОБСЄ, серед яких є і депутати від України. Основним завданням Асамблеї є сприяння міжпарламентському діалогу, який

відіграє важливу роль у загальних зусиллях з реагування на виклики та загрози миру і стабільності. ПА ОБСЄ може також виконувати й інші важливі завдання, сформульовані в преамбулі правил і процедур Асамблеї, у тому числі: давати оцінку досягненню державами-учасницями цілей ОБСЄ; створювати й сприяти розвитку механізмів запобігання та врегулювання конфліктів [9].

Основними органами ПА ОБСЄ є Постійний комітет, Бюро, три загальних комітети, Президент, Генеральний секретар, Міжнародний секретаріат. У міжсесійний період Постійний комітет і Бюро проводять підготовку до сесій Асамблеї та забезпечують її ефективне функціонування. На щорічній сесії ПА обирає Президента, який діє як вищий представник Асамблеї та головує на її засіданнях [2]. Нині Президентом ПА ОБСЄ обрано І. Канерва (Фінляндія), у своїй діяльності він звертає увагу на актуальні проблеми в країнах-членах ОБСЄ, зокрема щодо мирного вирішення конфлікту на Сході України [13].

З метою зміцнення демократії ОБСЄ реалізує різні програми, включаючи спостереження за виборами, проводить семінари, а у кризові регіони направляє делегації для виконання спеціальних місій.

Також Верховна Рада України веде співпрацю з парламентами окремих зарубіжних країн на двосторонній основі, що важливо в забезпеченні прав та свобод людини і громадянина. Розширення, тобто міжпарламентське співробітництво, виходить за рамки міжнародної організації, а поглиблення характеризується посиленням парламентарної складової міжнародної організації та розширенням компетенції останньої. Розвиток міжпарламентської співпраці рухається шляхом посилення юридичної сили рішень, що приймаються міжпарламентськими організаціями.

Існують перспективи подальших наукових досліджень у даному напрямку, зокрема щодо: двостороннього міжпарламентського співробітництва Верховної Ради України; міжпарламентського співробітництва Верховної Ради України та ПА ОБСЄ; міжпарламентського співробітництва Верховної Ради України та ПАРС [8].

Список використаної літератури

1. Висновок № 190 на заяву України про вступ до Ради Європи: ухвалений Парламентською асамблеєю Ради Європи від 26.09.1995 р. URL: [http://www.coe.kiev.ua/uk/dogovory/N190\(1995\).html](http://www.coe.kiev.ua/uk/dogovory/N190(1995).html) .
2. Довгань В. М. Правовий статус Європейського парламенту в системі органів Європейського Союзу : автореф. дис. ... к. юрид. н. : 12.00.11. Київ, 2006. 18 с.
3. Коваль О. В. Акти внутрішнього права в діяльності міжпарламентських організацій. *Наука і правоохорона*. 2009. № 4. С. 152-154.
4. Коваль О. В. Співробітництво України з Парламентською Асамблеєю Ради Європи. *Соціально-правові реформи в незалежній Україні: досягнення, проблеми, перспективи* / за заг. ред. В. О. Зайчука. Київ : Інститут законодавства. 2009. С. 194-201.
5. Міжпарламентський Союз: інформаційна довідка Управління забезпечення міжпарламентських зв'язків Апарату Верховної Ради України. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/mpz2/docs/1723_IPU_General_Info.htm .
6. Палагусинець О. В. Розвиток парламентаризму у практиці міжнародних організацій : дис. ... к. юрид. н. : 12.00.11. Київ, 2010. 215 с.
7. Парламентська Асамблея Ради Європи. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/mpz2/docs/1304_PACE_inf.htm
8. Пацкан В. Міжпарламентське співробітництво Верховної Ради України та його роль у забезпеченні прав і свобод людини і громадянина. Погляд науковця. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2014. № 6. С. 144-151.

9. Правила, процедури ПА ОБСЄ. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/mpz2/docs/697_OSCE_PA_Rules_of_procedure.htm.
10. Серьогін В. О. Міжпарламентське співробітництво: поняття, ознаки, принципи. *Вісник Харківського національного університету ім. В. Каразіна. Серія: Право*. 2017. Вип. 23. С. 46-49. URL: <https://periodicals.karazin.ua/law/article/view/9679>.
11. Участь Постійної делегації Верховної Ради України у роботі Парламентської асамблеї Ради Європи. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/mpz2/docs/1305_Delegation_activity_2010.htm.
12. Шварцева М. І. Парламентська (Консультативна) Асамблея Ради Європи : дис. ... к. юрид. н. : 12.00.11. Харків, 2016. 220 с.
13. Kanerva Ilkka. OSCE facing its greatest modern challenge with Ukraine crisis, Parliamentary Assembly President tells Foreign Ministers: Press Releases, Basel, 4 December 2014. URL: <http://www.oscepa.org/parliamentary-diplomacy/helsinki40/project-news/pressreleases/2040-osce-facing-its-greatest-modern-challenge-with-ukraine-crisis-parliamentary-assembly-president-tells-foreign-ministers>.

Руда Марія,
*здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
спеціальність 061 Журналістика,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка,
Науковий керівник – кандидат наук із соціальних комунікацій,
доцент Оксана Кушнір*

МЕДІАТИЗАЦІЯ АРТ-ІНДУСТРІЇ У ФОКУСІ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ (НА ПРИКЛАДІ ТЕРНОПІЛЬСЬКОГО ТЕЛЕБАЧЕННЯ)

З початку повномасштабної російсько-української війни арт-індустрія в Україні, подібно до інших сфер суспільної діяльності, опинилася перед найважчим випробуванням – війною. Постає потреба змінити змістові та формальні вектори мистецького руху в лавах загальнонаціонального фронту. Громадянська позиція, свідомий вибір і талант українських культурних діячів з новою силою активізувалися у час випробувань.

В умовах війни арт-індустрія стала ще одним інструментом у боротьбі з ворогом. Мистецька арена увиразнила можливості комунікації з громадянами різних країн та світовими лідерами, інформування про події в Україні, вона слугує масштабною об'єднавчою платформою усієї демократичної громадськості проти загарбника. Культура є одним із основних засобів національної ідентифікації перед загрозою знищення народу, вона надихає, піднімає моральний дух, мотивує до активних дій. На думку відомого українського художника Івана Марчука, «мистецтво мусить здолати дикість!» [3].

З перших воєнних днів українська арт-індустрія імплікувалася у процес волонтерської діяльності, створюючи проекти та ініціативи для підтримки військових і постраждалих від війни. За результатами опитування, проведеного Українським культурним фондом, 74 % діячів культури попри повномасштабну війну продовжують займатись своєю професійною діяльністю. Більшість із них поєднують роботу з волонтерством [7].

Волонтерський рух став символом єдності, стійкості українців у боротьбі з ворогом, тому неодноразово виступав об'єктом висвітлення у ЗМІ. В його контексті саме медіаматеріали про діяльність арт-індустрії слугують джерелом натхнення для громадян